

Soort zoekt soort?

Wat hoogbegaafde jongens willen van hun begeleider

'Wat fijn dat je een man bent', hoorde ECHA-specialist hoogbegaafdheid Sjoerd Dirk Meijer keer op keer van ouders die hun zoon kwamen aanmelden voor begeleiding. Kennelijk vermoeden veel ouders een betere klik met een man – en een beter aansluitende begeleiding. Dat was voor hem de aanleiding om voor zijn ECHA-scriptie onderzoek te doen naar hoogbegaafde jongens en hun begeleidingsbehoefte.

TEKST: CARLA DESAIN

'E' r is weinig recente literatuur over de specifieke begeleidingsbehoeften van hoogbegaafde jongens', vertelt Sjoerd Dirk. 'Natuurlijk is er het standaardwerk van Kerr en Cohn: *Slimme jongens; hoe hou je ze gemotiveerd?* Maar dat boek is toegespitst op het Amerikaanse schoolstelsel. Bovendien is de Nederlandse vertaling van 2009, het origineel kwam uit in 2001; niet bepaald recent dus. In de literatuur worden hoogbegaafde jongens kennelijk niet als een speciale groep beschouwd. Terwijl ikzelf wel steeds meer jongenscliënten kreeg – zonder dat ik daar moeite voor deed. Ouders vinden, of vermoeden, kennelijk wel dat zoons een specifieke benadering nodig hebben. Ik vroeg me af hoe dat voor de jongens zelf speelde. Dat ben ik gaan onderzoeken voor mijn ECHA-scriptie.'

Hoe heb je je onderzoek aangepakt?

'Ik wilde een zo groot mogelijk aantal jongens vragen naar hun mening en voorkeuren. Het viel me namelijk op dat studies vaak maar betrekking hebben op een handvol jongens, ondanks de ronkende titels als *Engaging boys in treatment of Counseling Troubled Boys*. Dat wilde ik anders doen, ik mikte

op minstens 100 respondenten. Daarom stelde ik een enquête op om online te laten invullen.

Omdat er zo weinig geschreven is over de begeleiding van hoogbegaafde jongens, verzamelde ik ter onderbouwing ook adviezen over de begeleiding van hoogbegaafde kinderen en over de begeleiding van jongens in het algemeen. De (behoorlijk lange) vragenlijst zette ik online op mijn eigen Facebook-pagina. 'Eerst maar eens even kleinschalig testen', dacht ik. Maar toen liep het hard: een dag later had ik al 40 ingevulde lijsten binnen en binnen een week waren dat er 100. De uiteindelijke oogst was 197 reacties.'

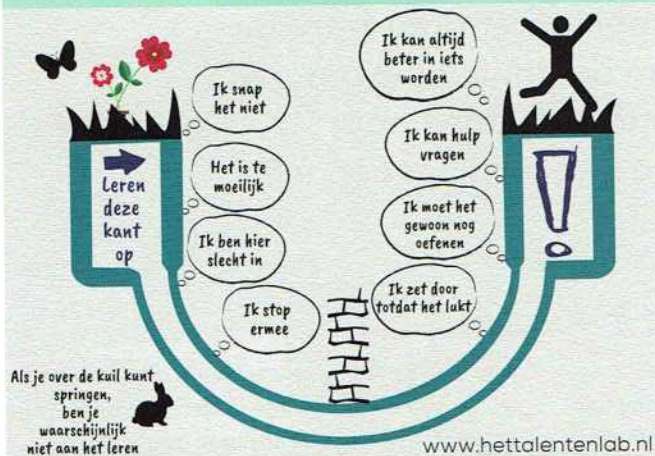
Wat waren de resultaten?

'Het meest opvallend is dat de invullers het belangrijker vinden dat een begeleider verstand heeft van kinderen en van hoogbegaafdheid, dan dat deze verstand heeft van jongens. De begeleider moet liefst zelf ook hoogbegaafd zijn. De voorkeur voor een man of een vrouw is bij de invullers zelf bijna fiftyfifty – anders dan bij de ouders. Die voorkeur voor een seksegenoot is er wel voor een arts, een leraar en een sportcoach, maar dus niet voor een begeleider. Verder vinden de jongens het belangrijk dat een begeleider 'je accepteert zoals je bent'. De invullers willen graag duidelijkheid over de inhoud van de sessies; ze willen regelmaat en een vaste duur van de afspraken. Ze spreken geen specifieke voorkeur uit voor een begeleider die naast hen zit in plaats van tegenover, en oogcontact vinden ze fijn. Dit alles is in tegenpraak met wat ik gelezen had hierover. En wat betreft het veelgehoorde advies: 'ga sporten met jongens': tot mijn verbazing

'Kennissen van kinderen en van hoogbegaafdheid is belangrijker dan kennis van jongens'

Zo voelt het
als je aan
het leren bent

De Leerkuil

Wat heb jij persoonlijk geleerd van het doen van dit onderzoek en het schrijven van je scriptie?

'Ik heb de insteek van mijn onderzoek een paar keer omgegooid; er waren momenten dat ik he-le-maal vastzat. Ik kan wel stellen dat ik de diepte van de 'leerkuil' persoonlijk heb ervaren. Dat was beslist geen pretje, maar het heeft me verrijkt. Ik heb op tijd hulp gevonden en daarna lukte het wel. Terugkijkend is deze ervaring enorm waardevol voor mijn persoonlijke ontwikkeling: ik heb weer eens aan den lijve ondervonden hoe het voelt als je iets moet (leren) doen wat je (nog) niet kan – en dat was voor mij lang geleden. Ik ben hierdoor ook professioneel gegroeid: ik kan nu beter, en vanuit mezelf, aan cliënten uitleggen hoe het werkt met leerprocessen. Dat is belangrijk: omdat hoogbegaafde kinderen zoveel dingen zo makkelijk en zo snel leren, kunnen ze er enorm van schrikken als het eens niet zomaar vanzelf gaat. Vaak vermijden ze dan het leren van nieuwe dingen, omdat het niet-kunnen zo rot voelt. Nou, daar kan ik dus weer over meepraten, vanuit mezelf. Ik kan het iedere professional aanraden om geregeld zelf ervaring op te doen met leerprocessen door nieuwe dingen te ontwikkelen.'

belandde sport in mijn onderzoek zowel in de top-8 van fijnste begeleidingsactiviteiten, als in de top-8 van minst fijne. De voorkeuren liggen nogal uit elkaar.

En dat is dan meteen de belangrijkste conclusie: geen twee hoogbegaafde jongens zijn hetzelfde, dé hoogbegaafde jongen bestaat niet. Dat die toch zo in de titel van mijn scriptie staat, is om een beetje te prikkelen: *De hoogbegaafde jongen; wat vindt hij dat hij nodig heeft bij individuele begeleiding?*

In hoeverre deugt je onderzoek?

'Ik ben netjes te werk gegaan met analyseren van de resultaten. De vragenlijst zelf zou ik een volgende keer wel wat aanpassen. Die is erg lang; voor sommige jongens te lang, meldden ouders me naderhand. Het kan dus zo zijn dat ze op het eind minder geconcentreerd waren met invullen. Verder was bij de vragen over voorkeur voor het geslacht van begeleider, leraar, arts en sportcoach de keuze 'maakt me niet uit' abusievelijk weggefallen, waardoor de jongens bij deze vraag moesten kiezen tussen een voorkeur voor een man of voor een vrouw. Dat verwarde sommigen en vertekent de uitslag wellicht. Deze schoonheidsfoutjes had ik er wellicht nog uit kunnen halen als het niet meteen al storm had gelopen met invullen.

Een voordeel van online laten invullen was dat ik zo vrij gemakkelijk een grote groep respondenten kon bereiken. En omdat de lijst anoniem kon worden ingevuld, was het voor sommigen wellicht makkelijker om eerlijk te antwoorden. Een nadeel van deze vorm van onderzoek is dat ik niet kon controleren of de lijsten inderdaad zijn ingevuld door de doelgroep: hoogbegaafde jongens tussen 7 en 19 jaar.'

Heb je advies voor verder onderzoek?

'Uit het grote aantal ingevulde vragenlijsten blijkt dat er (zeker bij ouders) behoefte is aan specifieke informatie – dus meer onderzoek – over de begeleiding van deze doelgroep. Ik zou het interessant vinden als er vervolgonderzoek zou worden gedaan naar een grotere groep, waarin ook niet-hoogbegaafde jongens meegenomen worden. Verder ik ben benieuwd of er verschillen uitkomen als ook meiden ondervraagd worden – en zo ja, welke dan. Ten slotte onderzocht ik de voorkeuren van hoogbegaafde

De meeste mensen deugen – echt!

Een tijd geleden las ik het boek 'De meeste mensen deugen' van Rutger Bregman en ik was meteen verkocht. De stevig onderbouwde positieve en optimistische blik op mensen die het boek weergeeft, is enorm inspirerend en maakt het wat mij betreft een must-read voor iedereen.

Het boek beschrijft bijvoorbeeld hoe veerkrachtig mensen steeds weer blijken te zijn in tijden van crisis. Sterker nog: crises lijken het beste in mensen naar boven te halen. Ze worden inventiever, socialer en gewoonweg liever voor elkaar.

En zie hier de coronacrisis. Bewijs geleverd. We zitten aan huis gekluisterd, maar we zijn nog nooit zo saamhorig geweest. We helpen onbekende burens met boodschappen, we klappen collectief voor de zorg, we zetten beertjes voor het raam en we steunen lokale bedrijven zoveel mogelijk. Niemand die dat van ons vraagt, niemand die dat eist. Het gebeurt gewoon.

Laten we dit vasthouden en onze energie en creativiteit blijven steken in het positieve. Laten we als dit allemaal achter de rug is niet teruggaan naar af, maar doorbouwen op al het moois dat is ontstaan. Want je wordt niet alleen gelukkig van positiviteit, je bouwt er ook veerkracht mee op. Hoe meer positieve emoties je ervaart, hoe groter je voorraad veerkracht wordt.

Dat is dus wat we bijna als vanzelf aan het doen zijn: we focussen op het positieve en maken onszelf daarmee sterker, zodat we al het nare dat om ons heen of met onszelf gebeurt, beter kunnen doorstaan. Positiviteit betekent niet dat je je kop in het zand steekt en ontkent wat er gaande is. Het betekent dat je er bewust voor kiest om je aandacht te richten op de lichtpuntjes die in iedere situatie, hoe schrijnend ook, te vinden zijn.

Floor Raeijmaekers

Floor Raeijmaekers is Specialist in Gifted Education (ECHA) en eigenaar van Het TalentLab. Ze geeft trainingen over hoogbegaafdheid en mindset en ze coacht hoogbegaafde kinderen. Floor is de bedenker van Fixie & Growie en samen met haar dochter schreef ze het boek 'Hartstikke Hoogbegaafd!'.

Sjoerd Dirk Meijer begeleidt hoogbegaafde kinderen en jongeren, vooral jongens, vanuit zijn praktijk iQBegrijp in Meppel. Daarnaast organiseert hij (programmeer-)kampen voor hoogbegaafde kinderen en jongeren, waar meisjes nadrukkelijk ook welkom zijn.

Hij rondde de ECHA-opleiding aan de Radboud Universiteit in Nijmegen af en is daarmee ECHA-specialist hoogbegaafdheid. Zijn scriptie *De hoogbegaafde jongen; wat vindt hij dat hij nodig heeft bij individuele begeleiding?* is te downloaden op iQBegrijp.nl/publicaties.

jongens zelf, niet of die voorkeuren ook effectief blijken in de begeleiding. Dat onderzoeken zou ook heel interessant zijn.'

Wat kunnen begeleiders van hoogbegaafde jongens hieruit leren?

'Kijk kritisch naar je eigen veronderstellingen, zoals bijvoorbeeld dat 'man zijn' of 'veel van jongens weten' essentiële begeleidersfactoren zouden zijn voor hoogbegaafde jongenscliënten. Realiseer je goed dat deze veronderstellingen voor sommige hoogbegaafde jongens kloppen – maar niet voor alle. Blijf goed naar elk individueel kind kijken: wat heeft deze jongen nodig?'

